19.10.2016

Ārpusģimenes aprūpe – ievietošana audžuģimenē/sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestādē

Ārpusģimenes aprūpe –
aprūpe, kas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem tiek nodrošināta pie aizbildņa, audžuģimenē vai bērnu aprūpes iestādē.
Bāriņtiesu likuma 54.pants nosaka:
(1) Lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi pieņem tās pašvaldības bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā ir deklarēta bērna vecāku dzīvesvieta.
(2) Ja bērnam nodibināta viena vecāka atsevišķa aizgādība, lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi pieņem bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā ir deklarēta dzīvesvieta tam vecākam, kura atsevišķā aizgādībā bērns atrodas.
(3) Ja bērna vecāku dzīvesvieta ir deklarēta dažādu pašvaldību administratīvajās teritorijās, lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi pieņem bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā ir deklarēta dzīvesvieta tam vecākam, pie kura bērns dzīvo.
(4) Ja bērna vecākiem nav deklarētas dzīvesvietas, lēmumu par ārpusģimenes aprūpi pieņem tās pašvaldības bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā bērna vecāki faktiski dzīvo.
(5) Ja bērna vecāki nav zināmi vai bērns ir atradenis, lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi pieņem bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā bērns ir atrasts.
(6) Bāriņtiesa, kura pieņēma lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi, lemj par:

1. aizliegumu bērnam satikties bērnam ar vecākiem vai tuviem radiniekiem;
2. bērna uzturēšanos pie vecākiem vai citā ģimenē
3. bērna uzturēšanos citā ģimenē ārvalstī;
4. atļauju rīkoties ar bērna mantu;
5. bērna nodošanu adoptētāju aprūpē un uzraudzībā līdz adopcijas apstiprināšanai;
6. pirmsadopcijas aprūpes izbeigšanu bērnam;
7. brāļu un māsu, pusbrāļu un pusmāsu šķiršanu adopcijas gadījumā;
8. bērna adopciju uz ārvalstīm;
9. adopcijas atbilstību bērna interesēm.

Kas ir audžuģimene?
Audžuģimene ir ģimene, kas bārenim vai bez vecāku gādības palikušam bērnam nodrošina aprūpi līdz brīdim, kamēr bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, tiek adoptēts vai viņam nodibināta aizbildnība. Lai pretendētu uz audžuģimenes statusu jābūt vecumā no **25 līdz 60 gadiem**.
Izņēmuma kārtā, ja tas ir bērna interesēs, uz audžuģimenes statusa piešķiršanu var pretendēt laulātie (persona), kas neatbilst minētajam vecumam. Šādā gadījumā ir obligāti nepieciešams psihologa atzinums par laulāto (personas) piemērotību audžuģimenes pienākumu veikšanai.
Bāriņtiesa var nodot bērnu audžuģimenei, ja:

- bērna vecāki ir miruši;
- bērns ir atrasts;
- bērna vecākiem ar tiesas spriedumu atņemtas aizgādības tiesības;
- bērna vecākiem atņemtas bērna aprūpes tiesības;
- bērns atrodas viņa veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos;
- izveidojusies konfliktsituācija starp bērnu un vecākiem;
- vecāki ilgstoši slimo.

Kā kļūt par audžuģimeni?

- Jāvēršas dzīvesvietas bāriņtiesā, uzrādot personu apliecinošus dokumentus, jāiesniedz iesniegumu noteiktā formā par audžuģimenes statusa piešķiršanu, kā arī ārsta izziņu par veselības stāvokli.
- Bāriņtiesa mēneša laikā izskata dokumentus, izpēta laulāto (personas) dzīves apstākļus, kā arī motivāciju un spējas audzināt bērnu.
- Bāriņtiesa sniedz atzinumu par laulāto (personas) piemērotību audžuģimenes pienākumu veikšanai.
- Audžuģimene bez maksas noklausās mācību kursu.
- Bāriņtiesa mēneša laikā pēc mācību kursa beigām veic pārrunas ar laulātajiem (personu) un pieņem lēmumu par audžuģimenes statusa piešķiršanu vai atteikumu piešķirt audžuģimenes statusu.
- Kad piešķirts audžuģimenes statuss, informācija par audžuģimeni tiek iekļauta audžuģimeņu reģistrā un informācija par audžuģimenēm, kas var uzņemt bērnus (norādot bāriņtiesas kontakttālruni), ik mēnesi tiek publicēta Labklājības ministrijas mājas lapā.
- Ievietojot bērnu audžuģimenē, tiek noslēgts līgums starp audžuģimeni un pašvaldību.

Audžuģimene saņem:

- **atlīdzību** 80 lati mēnesī neatkarīgi no audzināšanā nodoto bērnu skaita;
- **pabalstu bērna uzturam** (ne mazāku par 27 latiem mēnesī) un pabalstu apģērba un mīkstā inventāra iegādei pašvaldības noteiktā apmērā. Pabalsta vietā var izsniegt apģērbu, apavus un citas bērnam nepieciešamas lietas;
- **pašvaldības sociālā darbinieka atbalstu** un palīdzību problēmu risināšanā.

Labklājības ministrija nodrošina psiholoģiskās palīdzības, informatīvā un metodiskā atbalsta sniegšanu audžuģimenēm, kā arī audžuģimeņu apmācību.
Kas ir viesģimene?
Jēdziens „viesģimene" ir attiecināms uz gadījumiem, kad persona (laulātie) vēlas sniegt**atbalstu bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādē ievietotam bērnam** (līdz 2008.gada 1.oktobrim šajā gadījumā tika lietots jēdziens „uzticības persona"). **Viesģimene** ir laulātie vai persona, kas:

- uz laiku uzņem savā dzīvesvietā bērnu aprūpes iestādē ievietotu bērnu;
- kontaktējas ar bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādē ievietotu bērnu.

Kā tiek piešķirts viesģimenes statuss?
Ja persona (laulātie) vēlas iegūt viesģimenes statusu, viņiem ir **jāvēršas savas dzīvesvietas bāriņtiesā**. Bāriņtiesa:

- izvērtē laulāto vai personas motivāciju kļūt par viesģimeni, savstarpējās attiecības ģimenē un spējas aprūpēt bērnu;
- pārbauda un izvērtē laulāto vai personas sadzīves un materiālos apstākļus;
- pieprasa ģimenes ārsta atzinumu par laulāto vai personas veselības stāvokli;
- nosūta laulātos vai personu pie psihologa, lai saņemtu atzinumu par piemērotību viesģimenes statusa iegūšanai;
- pieprasa informāciju par Sodu reģistrā iekļautajām ziņām par laulātajiem vai personu.

Bāriņtiesas lēmums par viesģimenes statusa piešķiršanu ir spēkā vienu gadu. Ja persona (laulātie) pēc minētā termiņa beigām atkal vēlas pretendēt uz viesģimenes statusa saņemšanu, bāriņtiesa no jauna vērtē minētos apstākļus.

Kā bērns tiek nodots viesģimenes aprūpē?

Bērnu aprūpes iestāde var atļaut bērnam iestādē tikties ar personu vai nodot bērnu uz laiku šīs personas aprūpē, ja tai piešķirts viesģimenes statuss un bērnu aprūpes iestāde ir guvusi pārliecību, ka viesģimene sniegs šim bērnam nepieciešamo atbalstu un spēs atbilstoši bērna vajadzībām viņu aprūpēt un uzraudzīt.
Bērnu aprūpes iestāde, **rakstveidā vienojoties ar viesģimeni**, nosaka:

- bērna uzturēšanās ilgumu viesģimenē,
- pušu tiesības un pienākumus,
- izmaksā tai piešķirto bērna uzturnaudu vai pabalstu uzturam atbilstoši laikposmam, kurā bērns atrodas citas personas aprūpē.

Noslēgtās vienošanās kopiju bērnu aprūpes iestāde nosūta viesģimenes dzīvesvietas bāriņtiesai, kas nodrošina regulāru viesģimenē ievietotā bērna dzīves apstākļu pārbaudi.
Vai bērna tuviniekiem (kas nav bērna vecāki) nepieciešams iegūt viesģimenes statusu, lai kontaktētos ar bērnu aprūpes iestādē ievietotu bērnu?
Bērna tuviem radiniekiem ir tiesības satikties ar bērnu, taču gadījumā, ja bērna tuvi radinieki (kas nav bērna vecāki) vēlas, lai bērns uz laiku varētu uzturēties pie viņiem, tiem ir jāiegūst viesģimenes statuss (ja bērns atrodas bērnu aprūpes iestādē) atbilstoši iepriekš aprakstītajai kārtībai un nosacījumiem.